

**GÜNEYDOĞU ANADOLU HUBUBAT BAKLİYAT YAĞLI
TOHUMLAR VE MAMULLERİ İHRACATÇILARI BİRLİĞİ**

**HUBUBAT BAKLİYAT YAĞLI TOHUMLAR VE MAMULLERİ
SEKTÖRÜ ÖZELİNDE KÜBA PAZARI BİLGİ NOTU**

KÜBA PAZARI BİLGİ NOTU

Son dönemde hububat, bakliyat, yağlı tohumlar ve mamulleri sektörümüzden Küba'ya yapılan ihracatta dikkat çekici bir yükseliş yaşanmıştır. 2024 yılında Küba'ya yapılan Türkiye geneli sektör ihracatı, bir önceki dönemin aynı dönemine göre yaklaşık %166 artış göstermiş ve 86.8 milyon dolarlık ihracat yapılmıştır. Toplam ihracatın 29.6 milyon dolarlık kısmı Birliğimiz üyelerince gerçekleştirilmiştir.

Bunun yanı sıra, Havana Ticaret Müşavirliği ile yapılan görüşmelerde, Küba'da tarım alanında teknolojik gelişmelerden faydalanılamaması ve tarım arazilerinde verimliliğin arttırılamaması gibi mevcut yapısal sorunların yiyecek ve içecek tedarikini zorlaştırdığı; son dönemde Küba Cumhuriyeti Devleti'nin, halkın zaruri ihtiyaçlarını karşılamak için (her türlü gıda ürünleri ve içecek, temizlik ve hijyen malzemeleri gibi) belli başlı ürünlerin ithalatında neredeyse peşin alımlarla söz konusu ihtiyaç malzemelerinin tedarikine önem vermeye başladığı ve özellikle hububat, bakliyat yağlı tohumlar ve mamulleri sektöründen Küba'ya yapılan ihracatın büyük kısmının Küba özel sektörü tarafından ithal edildiği ve Küba pazarının sektörümüz ihracatı için daha yüksek bir potansiyel teşkil edebileceği görülmüştür. Bu bağlamda, yerel pazarı ziyaret etmek ve gözlemlerde bulunmak, iş birliği yapılabilecek STK ve yerel kurum/kuruluş temsilcileri ile istişarelerde bulunmak üzere Küba'ya yönelik bir pazar ziyareti gerçekleştirilmiştir. Söz konusu programa, Güneydoğu Anadolu Hububat Bakliyat Yağlı Tohumlar ve Mamulleri İhracatçıları Birliği Yönetim Kurulu Başkanı Celal Kadooğlu, Yönetim Kurulu Başkan Yardımcıları Ali Çoban ve Mesut Acar, Yönetim Kurulu Üyesi ve aynı zamanda Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri Sektör Kurulu Başkanı olan Ahmet Tiryakioğlu ile Birliğimiz Genel Sekreteri Bülent Kayalı katılım sağlamıştır.

Program kapsamında, Havana Büyükelçisi Vehbi Esgel Etensel, Ticaret Müşaviri Ayhan Öztürk, Gıda Sanayi Bakanlığı Uluslararası İlişkiler Direktörü Liliana Mengana Orozco, Dış Ticaret ve Yabancı Yatırım Bakanlığı Genel Müdürü Roberto Puldon ve Tarım Bakanlığı Uluslararası İlişkiler Direktörü Justo Luis Fuentes Diaz ile görüşülmüştür. Görüşmelerde, Küba'ya gerçekleştirdiğimiz sektör ihracatındaki artış trendinin daha da ileri taşınması için atılabilecek adımlar değerlendirilmiştir.

Bunun yanı sıra, heyet tarafından Küba Cumhuriyeti Ticaret Odası Başkan Vekili Tania Aguiar ziyaret edilmiştir. Küba Cumhuriyeti Ticaret Odası ile Birliğimiz arasında iş birliğinin artırılmasına yönelik mutabakat metninin imzalanmasının ardından ticaret odasına üye firmalarla görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Söz konusu görüşmelerde, sektörümüzün Küba'ya yönelik ihracatının giderek artacağına dair fikrimiz pekişmiştir. Bu konuda Küba makamlarının da oldukça büyük bir ilgiye sahip olduğu görülmüştür. Ülkenin temel gıda ürünlerindeki ihtiyacının karşılanması açısından iki ülke arasındaki ilişkilerin artırılması konusunda mutabakata varılmıştır. Bu kapsamda, ekte hem ithalatçı firmalar hem de devlet şirketlerinin yöneticilerine dair bilgiler yer almaktadır. Bu kanallar vasıtasıyla Küba'ya ihracat yapma yollarının aranmasında yarar görülmektedir.

Kübalı yetkililerle yapılan görüşmelerde, üretim kapasiteleri ve hammadde ile ara mal ihtiyaçlarına dair bazı önemli bilgiler alınmıştır. Küba, un üretimi yapabilmekte ancak ham madde olarak dışarıdan buğday teminine ihtiyaç duymaktadır. Ayçiçek yağı üretimi gerçekleştiremeyen ülke, sadece şişeleme işlemi yapabilmekte ve paketleme konusunda kendi imkanlarıyla hareket etse de, bitmiş ürüne olan talep devam etmektedir. Bu sebeple, Küba devleti ayçiçek yağı ithalatı yapmakta ve Türkiye'den de alım gerçekleştirmektedir. Makarna üretimi yapabilen Küba, irmik

tedariğine ihtiyaç duymaktadır. Soya yağı üretimi mevcutken, kakao yağı ihracatında yüksek kaliteli ürünlere sahip olduklarını vurgulamaktadırlar. Genel olarak, buğday, soya ve hatta gazlı içecekler gibi ürünlere olan ihtiyaçları bulunmaktadır.

Öte yandan, ülkeye yönelik yaptırımlar nedeniyle bankacılık sisteminin işlememesinden ötürü ihracat bedellerinin getirilmesinde yaşanan sorunlara yönelik de çözüm önerileri üzerinde durulmuştur. Bilindiği üzere Küba, ABD'nin uyguladığı ekonomik ambargo nedeniyle SWIFT sistemine erişimde kısıtlamalar yaşamaktadır. Bu durum, uluslararası finansal işlemleri zorlaştırmaktadır. Bu bağlamda, Küba'nın İspanya, Meksika, Panama gibi ülkelerde yetkilendirdiği ithalatçı firmalar bulunmakta ve Küba'ya ihracat bu firmalar üzerinden gerçekleştirilmektedir. Bu bağlamda, Küba'ya ihracat yapmak isteyen firmalar, genellikle Küba tarafından yetkilendirilmiş ithalatçı firmalar üzerinden ihracat sürecini yürütmektedir.

*Güneydoğu Anadolu Hububat Bakliyat Yağlı Tohumlar ve Mamulleri İhracatçıları Birliği
Yönetim Kurulunca Gerçekleştirilen Küba Pazar Ziyareti*

DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI

Dış Ticaret Mevzuatı (İthalat Rejimi, İhracat Rejimi)

Küba, kuralları ve yönetim biçimi nedeniyle, tümüyle devletin egemen olduğu bir ekonomik sistemle yönetilmektedir. Rejimi dolayısıyla Küba ekonomisi büyük oranda dışa kapalı, merkezi bir ekonomidir. Küba dış ticaretinde karşı karşıya olunan zorlukların başında, ABD'nin bu ülkeye yönelik uyguladığı mali, ekonomik ve ticari yaptırımlar sebebiyle uluslararası ticari bankaların Küba'ya kredi işlemlerinin kolaylaştırılmasında ve para transferinde bulunulmasında olumsuz bir tutum takınmaları gelmektedir.

Küba'da Batılı şirketler ile ortak yatırım şeklinde faaliyette bulunmaya izin veren ve 28 Haziran 2014 tarihinde yürürlüğe giren, yabancı yatırım kanunu (2014/118 no'lu yasa), 2011 yılında kabul edilmiş "Ekonomik ve Sosyal Politika Rehberi" çerçevesinde, ekonomi ve ticareti yeniden yapılandırmak ve daha fazla yabancı sermaye çekmek amacıyla düzenlenmiştir. Söz konusu yasa yabancı yatırımlar için vergi kolaylıkları sağlarken aynı zamanda politik, sosyal ve yasal istikrar, genişleyen pazarlara yakınlık ve merkezi coğrafi konum gibi olanakları sunarak yasal bir çerçeve içinde yabancı yatırımın ilgisini çekmeyi amaçlamaktadır.

Küba'daki yatırım projelerinin %50'den fazlası AB ülkelerinden gelmektedir. İspanya; turizm, hafif sanayi, finansal hizmetler, gıda sanayi, çimento vb. gibi çok çeşitli sektörlerde ana yatırımcıdır. Kanada geleneksel olarak turizm, enerji ve nikel sektörlerinde yatırım yapan bir diğer önemli yatırımcı ülkedir. Bunun dışında Çin, Rusya ve Venezuela diğer yatırımcı ülkeler olarak ön plana çıkmaktadır.

Öte yandan Küba'da farklılaştırılmış bir ithalat rejimi olmamakla birlikte, her durumda Dış Ticaret ve Yabancı Yatırım Bakanlığı tarafından verilen bir ithalat lisansının varlığı aranmaktadır. Çoğu durumda küresel lisanslar şeklini alan bu lisanslar, yalnızca sınırlı sayıda Küba devletine ait şirketlere ve ortak girişimlere verilmektedir, böylece bu lisansa sahip olmayan diğer kamu veya özel şirketlerin, yetkili ithalatçılar aracılığıyla ithalat yapması gerekmektedir. Bunun sonucu olarak ithalat kanallarının yabancı şirketler eliyle yürütülmesini oldukça sınırlı hale getirmektedir.

Küba Devleti ile ortak girişim veya uluslararası ekonomik birlik içinde yer alan ve lisansı yalnızca kendi üretimleri için gerekli girdileri kapsayan şirketler dışında, Küba'da ticari kuruluş olsun veya olmasın hiçbir yabancı şirketin ithalat lisansı yoktur. Buna karşın 2013 yılında onaylanan Mariel Özel Geliştirme Bölgesi'nde (ZED Mariel) yer alan ve özel gümrük rejimine sahip firmalar doğrudan ithalat yapma yetkisine sahiptir. Mariel'de sadece üretim amaçlı şirketlerin kurulmasına izin verilirken, dağıtım ve depolama amaçlı faaliyetlere izin verilmemektedir. Mariel'de faaliyet gösteren şirketlerin üretim ve yatırım için gerekli ekipman ve makineleri prensip olarak tarifelerden muaf olmak üzere ithal edebilmeleri mümkündür. Hammaddede ithal edilmesi söz konusu olduğunda, nihai ürünün ihraç edilmesi kaydıyla vergi iadesi söz konusudur. Aynı şekilde kurulum ve montaj hizmetinin gerekli olması halinde, izne dahil edilmesi şartıyla bunlar da vergiden muaf tutulabilmektedir. Genel olarak ZED Mariel'de yabancı bir şirketin kurulması oldukça zaman almakta ve zor koşullara tabidir, çünkü prensip olarak şirketin çalışacağı birçok koşulun devletle müzakere edilmesi gerekmektedir.

MINCEX tarafından uygulanan 118 sayılı Kanunun X. Bölümü'nün 26.1 maddesi, her türlü yatırımın, ilgili hükümlere uygun olarak, yerleşik olan veya ithalat ve ihracat izni olan yabancı şirketler operasyonlar için gerekli olan her şeyi doğrudan ithal etme ve ihraç etme hakkına sahip olmaktadır. Ticari kayıtlı şirketin doğrudan ithalat ve ihracat işlemleri, yetki verilen ürünlerin

kodunu onaylayan MINCEX üzerinden gerçekleştirilir. Dolayısıyla, yabancı yatırım yapanların böyle bir belgeyi temin etmeleri halinde makine ve teçhizatlarını ve yapı malzemelerini yurtdışından ithal etmeleri mümkün olmaktadır. Bunları elde etmenin uygulamadaki en çarpıcı örneği ise halen inşaat çalışmaları sürdürülen büyük otel inşaatlarında gözlenen ve yabancı sermayeli firmaların Kübalı devlet kurumları ile yapmış oldukları konsorsiyum anlaşmaları dahilinde oluşturdıkları iş birlikleridir.

Diğer taraftan, Küba Gümrük Kanunu, Kyoto Anlaşmasına taraf olup; Küba'da yerleşik olamayan yabancı şirketlerin ihracat ve ithalat işlemlerinde ulusal kurumlarla ticari faaliyetlerde bulunmak için Küba'da bir ofis veya ön kayıt yaptırmaları gerekmektedir. Yabancı şirketler Küba'da yerleşik şirket temsilcisi adına, herhangi bir ofis açmalarına gerek olmaksızın, anlaştıkları ilgili sektör devlet kuruluşu vasıtasıyla ihracat ve/veya ithalat izinlerini alabilmektedir. Ülkede ithalat kotası bulunmamaktadır. Ülkeye giren tüm ürünler Gümrüğe beyan edilerek, incelemeye tabi tutulur. İthalat ve ihracat yasakları Dünya Ticaret Örgütü XX. Maddesine göre yapılmaktadır. Sağlık ve Bitki Sağlığı Yönetmeliği FAO ve DTÖ gibi uluslararası kuruluşlara ve uluslararası anlaşmalara göre düzenlenmektedir.

Bununla birlikte, söz konusu mal ve hizmetlerin uluslararası piyasa koşullarına uygun olması koşuluyla, ulusal pazarda alımları teşvik edilmekte ve istenilmektedir. Örneğin inşaat sektörü yatırımlarında kullanılacak malzemeler kesin olarak yerli pazardan temin edilmesi şartı koşulmaktadır. Şirket kurulumlarından ulusal devlet kurumları ile Ortak Sermayeli şirketler bu işlemleri doğrudan yerli ortağının MINCEX'ten almış olduğu izinler vasıtasıyla gerçekleştirilirken, %100 yabancı sermayeli şirketler bu uygulamadan istisna olup, Küba Ticaret Odası'na bağlı olarak işlemleri yürütülmektedir.

Dış Ticaret Mevzuatına (ithalat ve ihracat) 2018 yılında (Kanun 2018/170)1 Dış Ticaret ve Yatırımlar Bakanlığı (MINCEX) tarafından yapılan düzenleme ile tüm firmaların Küba'da iş yapabilme koşullarını yeniden düzenlemiştir. Buna göre; söz konusu mevzuatın amaçları bakımından, teşebbüsler, yetkili kurumsal amaca yönelik olarak işlemlerini (ihracat ve ithalat) yerine getirirken, söz konusu ürünlerin ihracat ve ithalatını gerçekleştirme yetkisine sahip aşağıdaki tüzel kişilikler olarak şu şekilde sınıflandırılmaktadır:

- a) Devlet şirketleri;
- b) Yüzde yüz Küba sermayesine sahip ticari şirketler;
- c) Yabancı ortak girişimler;
- d) Uluslararası ekonomik ortaklık sözleşmelerine taraf olan yatırımcılar;
- e) Yüzde yüz (%100) Yabancı Sermaye Şirketleri. Yabancı ortak girişimler, uluslararası ekonomik ortaklık sözleşmeleri yatırımcıları ve Yabancı Yatırım Kanunu (325/2014 Sayılı) kapsamında ülkede kurulmaya ve faaliyet göstermeye yetkili %100 yabancı sermaye şirketleri ithalat ve doğrudan ihracat hakkına kendiliğinden sahiptirler.

Küba Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmasını (ÇVÖA) Avusturya, Barbados, Çin, İspanya, Portekiz, Katar, Rusya, Venezuela, Vietnam, İtalya, Lübnan, Ukrayna ve Türkiye ile imzalamış olup, halihazırda Cezayir, Arjantin, Belarus, Belçika, Hırvatistan, Fransa, Hollanda, Hindistan, Kuveyt, Malezya, Güney Afrika ülkeleri de müzakereler devam etmektedir.

Küba Cumhuriyeti Devleti ayrıca 63 ülke ile Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması imzalamıştır. Türkiye Küba ile Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşmasını 1997 yılında imzalamış ve 1999 yılında Resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe

girmiştir. Bununla birlikte söz konusu anlaşma güncellenerek 13.03.2024 tarihinde yeniden imza altına alınmıştır.

Gümrük Vergileri

Küba tarife sistemi, 124/90 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile onaylanmış ve mevcut tarifeleri belirleyen Maliye ve Fiyatlar Bakanlığı ile Dış Ticaret Bakanlığı'nın 1/2021 sayılı Ortak Kararı ile yürürlüğe girmiştir. DTÖ üyesi ülkeler için ortalama tarife yüzde 10 civarında olup, ancak bazı hassas ürünlerin yerli üretimi söz konusu olduğunda daha yüksek oranlar uygulanmakta ve bu oranlar yüzde 30'a ulaşabilmektedir. Ayrıca Küba ile bazı ülkeler arasında, çoğu durumda bazı ürünler için sıfır gümrük tarifesine anlamına gelen tercihli anlaşmalar da mevcuttur.

ZED Mariel bir Serbest Ticaret Bölgesi değildir. Bu nedenle, Mariel'de üretilen her şey ulusal bir ürün olarak kabul edilir ve ulusal topraklarda Küba tüzel kişiliklerine satılabilir (gerçek kişilere doğrudan satışlara izin verilmez). İhracata yönelik ürünler için özel rejimler öngörülmesine rağmen, uygulanabildiği takdirde tarifeler, implante edilen şirketler tarafından ödenecektir.

Son dönemde devlet tarafından döviz likiditesinin sınırlandırılması ve ABD Hükümeti tarafından uygulanan ekonomik, ticari ve mali yaptırımların artan baskılarına karşın, özellikle gıda ürünlerinin ithalatında belirgin bir artış gözlemlenmektedir.

İthalatta Gümrük Vergisi ödenmesinde indirim yapılmasını öngören Maliye ve Fiyatlar Bakanlığı'nın 15 Ocak 2024 tarih ve 7 Sayılı Kararıyla üretim süreçlerine yönelik hammadde, girdi ve ara malları ile gıda üretimi ve tarımsal üretime odaklanan malların vergi oranları yüzde elli (%50) oranında azaltılmıştır.

Ürün Standartları ile İlgili Uygulamalar

Ürünlerin homologasyonu ve standardizasyonu, Bilim, Teknoloji ve Çevre Bakanlığı'na (CITMA) bağlı bir devlet kurumu olan Ulusal Standardizasyon Ofisi aracılığıyla koordine edilmektedir. Ulusal Standardizasyon Ofisi, standardizasyon ve kalite faaliyetlerinde ülkeyi uluslararası ve bölgesel kuruluşlar nezdinde temsil eder ve Küba'nın bu kuruluşların ve uluslararası kuruluşların standartlarının geliştirilmesine ve benimsenmesine katılımını kontrol eder.

Test Etme, Muayene ve Belgelendirme

Yetkili kuruluşlar, kendileri tarafından oluşturulan Mal Muayene Prosedürü uyarınca periyodik olarak veya yılda en az iki kez bir analiz gerçekleştirir. Talep edilen denetimlerin sıklığı, ithalat, ihracat ile ilgili risklere, Küba Cumhuriyeti'nde veya varış ülkelerinde oluşturulan teknik düzenlemelere ve tedarikçi veya sağlayıcılar tarafından yürütülen kontrollerin güvenilirliğine uygun olmalıdır. Toplam sevkiyatların denetime tabi tutulacak yüzdesi, hedeflenen amaca göre belirlenir, gerekirse ürünün son kullanıcısı veya müşterisi ile denetlenecek unsurlar hakkında istişarede bulunulur.

Ürünlerin kalite kontrol talebinin gerçekleştirilmesinde yetkili kuruluş aşağıdaki hususları dikkate alır:

(a) Ürünlerin doğru tanımını belirlemek, sözleşmelerde mutabakata varılan teknik gerekliliklere ve kalite spesifikasyonlarına uygunluğu doğrulamak ve ayrıca diğer zorunlu teknik gerekliliklere uygunluğunu doğrulamak için gerekli hususlarda kalite denetimi talep edilir.

b) Tasarlanan muayene faaliyetleri, numune alınmasını ve yürürlükteki uluslararası veya ulusal standartlar esas alınarak yapılan analiz, test ve ölçümleri kapsar.

c) Analiz için gerektiğinde akredite test yöntemlerine sahip ve yetkili otoriteler tarafından tanınan laboratuvarlardan yararlanılır; akredite test yöntemleri gerekmiyorsa akreditasyon sürecindeki test veya ulusal veya uluslararası düzeyde tanınan geleneksel testler kullanılır.

d) Gıdalarda, yürürlükteki mevzuat hükümlerinin ve kuruluşlarca denetim prosedürlerinin dikkate alındığı analizlerin yapılması zorunludur.

Ürünlerin miktar veya ağırlığına ilişkin inceleme talebini yerine getirmek için yetkili kuruluş aşağıdaki hususları dikkate alır:

a) Yetkili kuruluş, faturada veya sözleşmede belirtilen diğer belgede belirtilen miktar veya ağırlığa uygunluğunu belirlemek amacıyla, uygun durumlarda malın ağırlığının, paket sayısının ve genel olarak miktarının doğrulanmasını talep eder.

b) Ölçü aletlerinin Yetkili Otoritenin metrolojik onayına sahip olduğunun doğrulanmasını zorunludur.

c) Eksik ağırlık veya ürün miktarlarının tekrarlanması durumunda, bu tür eksikliklerin nedenlerinin belirlenmesini kolaylaştırmak amacıyla kuruluş, denetime tabi tutulacak miktarda yüzdesel bir artış talep edilmektedir. Sonuç olarak, ağırlıkla veya diğer birimlerde eksiklik geçmiş olan beyan edilen mallar zorunlu tartıya tabi tutulacaktır.

Yetkili kuruluş, malların durumunun incelenmesi talebinde bulunurken aşağıdaki hususları dikkate alır:

(a) Muayene, konteyner ve/veya ambalajın dış durumunun yanı sıra sızdırmazlığını, etiketini, işaretini, uluslararası koruma işaretlerini, temizliğini veya diğer gereklilikleri doğrulamak ve ayrıca ürünlerin hasar görüp görmediğini, nakliye için koruma, taşıma ve depolamanın yeterli olup olmadığını doğrulamak için talep edilir.

- Yetkili Kuruluşlar Bitki Sağlığı Müdürlüğü (DSV)
- Hayvan Sağlığı Müdürlüğü (DSA)
- Ulusal Standardizasyon Ofisi Liman Deniz Taşımacılığı İş Grubu (Grupo Empresarial del Transporte Marítimo Portuario)
- Ulusal Hijyen, Epidemiyoloji ve Mikrobiyoloji Enstitüsü (INHEM)
- İlaç, Ekipman ve Tıbbi Cihazların Devlet Kontrol Merkezi (CECMED)
- Çevre Düzenleme ve Nükleer Güvenlik Dairesi (ORASEN)
- Ulusal Hidrolik Kaynaklar Enstitüsü Denetim Müdürlüğü (DIINRH)
- İletişim Bakanlığı (MINCOM)

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

Ülkedeki kapların ve ambalajların tasarımı, üretimi, ticarileştirilmesi, ithalatı ve kullanımına ilişkin zorunlu gereklilikler 71/2022 sayılı Karar ile düzenlenmektedir. 128 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan söz konusu karar, yurt içi tüketime veya ihracata yönelik kap ve ambalajlara ilişkin olarak anılan faaliyetleri yürüten gerçek ve tüzel kişilerin uyması gereken teknik düzenlemeleri belirlemiştir.

Kararda yer alan gereklilikler, insan yaşamının ve çevrenin korunmasının yanı sıra kapların ve ambalajların amacı ve güvenliği konusunda tüketicileri yanıltabilecek uygulamaların önlenmesini amaçlamaktadır.

Sanayi Bakanlığı'na (MINDUS) bağı Ulusal Konteyner ve Ambalaj Merkezi, endüstriyel kalkınmaya yönelik politikaların uygulanmasından sorumlu kurum olarak, Konteyner ve Ambalaj Üretim Endüstrilerinin Geliştirilmesi Politikasını yürütmektedir.

71/2022 sayılı Karar ayrıca, Yönetmelik ve diğ er mevzuat hükümlerine uygunluğ un güvence altına alınması amacıyla resmi veya işlevsel kontrol faaliyetleri, devlet teftişleri ve denetimleri düzenlemektedir. Söz konusu faaliyetler Sanayi Bakanlığı Denetim Müdürlüğü, Ulusal Konteyner ve Paketleme Merkezi, Bilim, Teknoloji ve Çevre Bakanlığı ve Küba Cumhuriyeti Genel Denetleme Dairesi tarafından yürütölmektedir.

Kap ve ambalaj üreticileri için 71/2022 sayılı Karar, üretim operasyonlarının iyi üretim uygulamalarına ilişkin genel standartlara dayalı olmasını ve etkili kalite yönetim sistemlerinin uygulanmasını sağlamaları gerektiğini şart koşmaktadır.

Buna ek olarak MINDUS, ambalajlama faaliyetinde yer alan tüm aktörlerin ambalajı uygun şekilde yeniden kullanımına ve geri dönüşümüne olanak tanıyacak ve çevre üzerindeki etkisini en aza indirecek şekilde tasarlamasını, üretmesini, pazarlamasını ve kullanmasını talep etmektedir.

Pazarın Genel Özellikleri

Küba'da sosyalist bir yönetim biçimi benimsendiğı için, devlet her konuda ekonomik yapıları kontrol etmektedir. Dağıtım Kanalları tümüyle devlet kontrolündeki firmalar tarafından yapılmaktadır. En üst yönetim birimlerinin ekonomik işleyişleri planlaması çerçevesinde gıda tedariki bile bu kanallarla yapılmaktadır. Örneğ in gıda tedarikinde devlet halka her zaman kişi başına ayda yarım kg et, bir miktar bakliyat ve 5 yumurta dağıtmaktadır. Ayrıca devlet ticari işletmelerin neyi ne kadar ithalat yapacağını da başka kurumların ihtiyaçlarına göre karar vererek bildirmektedir. Dolayısıyla tüm sosyal yaşantı hayatı gibi ekonomik hayatta devlet kontrolünde ihtiyaçların tespit edilmesiyle yapılmaktadır. Bunun sonucunda iletişim bozuklukları ve gecikmeler sonucunda her zaman aksaklıklar ve şeffaf olmayan ihale süreçleri görölmektedir. Tüketici tercihleri zaruri ihtiyaçlar şeklinde belirlenmektedir. Satış teknikleri ve satışı etkileyen faktörler yukarıda belirtilen koşullarda gerçekleşmektedir.

Kamu İhaleleri

Tüm yabancı firmalar, Küba Dış Ticaret ve Yatırımlar Bakanlığı'na (MINCEX) başvurarak ithalat iznini sağlayacak şekilde bir "Kod" olarak, Kübalı firmaların ihale listelerine girme hakkını kazanmaktadır. Daha sonra, ihale bilgileri sadece listelerdeki firmalara gizli bir şekilde duyurulmaktadır. ABD ambargosu nedeniyle ödeme zorlukları ve para transferlerinde bazı aksaklıklar yaşayan Kübalı firmalar genellikle yabancı devletlerden aldıkları Kalkınma Fonları ile ihalelere girmektedir. Yabancı bir firmanın herhangi bir ihaleye katılarak kazanması halinde yapacağı sözleşmelerde 360 gün vade ve teyitli olmayan akreditif ile ihracatını yapmayı kabul etmesi gerekmektedir.

Satın almaları rasyonelleştirmek ve maliyetlerini düşürmek amacıyla Kübalı devlet şirketleri temel olarak ihale yoluyla sözleşme yapmaktadırlar. Bu ihaleler genellikle halka açık olmayıp, ilanlar yalnızca söz konusu ithalatçının Tedarikçi Portföyünde yer alan ilgili şirketlere iletilmektedir. Ayrıca, aracıardan ve distribütörlerden kaçınmak için üreticilerden doğrudan satın alımlarda gerçekleşmektedir. Ancak, Küba devletine ait şirketlerin mali koşullarının yetersizliğı nedeniyle genellikle bu yöntemin uygulanması nadirdir. 2020'den bu yana, bazıları halihazırda

mevcut ve diğerleri yeni oluşturulan devlete ait bazı şirketler (60'tan fazla olduğu tahmin edilmektedir.), dış ticaret operasyonları için aracı olarak faaliyet göstermektedir.

MINCEX, yabancı şirketlerle yatırım projelerinin müzakerelerini koordine eden bakanlık olup, her ne kadar ortak girişimler ve diğer yabancı yatırım biçimleri ilk etapta geliştirdikleri spesifik faaliyete bağlı olarak bağlı oldukları sektörel bakanlıklara karşılık gelseler de, MINCEX ülkedeki yabancı yatırımın işleyişini kontrol eden kurumdur.

Pazarda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar ve Diğer Bilgiler

İş Kültürü

ABD ambargosu yüzünden finansal sorunlar yaşamakta olan piyasada, ülke genelindeki internet ve telefon altyapısında da büyük zayıflıklar gözlenmekte ve firmalarla iletişimde zorluklar yaşanmaktadır. Küba iş piyasasında çalışmak isteyen Türk şirketlerine bu ülkeye bizzat gelmeleri, ancak yüz yüze görüşmeler için önceden randevu almaları tavsiye edilmekte ve bunun yanı sıra, Yabancı Yatırım için Tek Durak Noktasını (VUINEX) da önerilmektedir. Ayrıntılı bilgi için <https://vuinex.mincex.gob.cu/web/login> web adresi ziyaret edilebilir.

Küba Cumhuriyeti Devletinde tüm firmalar devlet kurumları olduğundan yapılan sözleşmelere bağlı kalınmaktadır. Ancak dış ticarete bir devlet politikası olarak; tüm Kübalı firmalar için ödeme koşulları 360 gün ve teyitli olmayan (non-confirmed L/C) akreditif şeklinde sağlansa bile, bu konular her firma için ayrı ayrı müzakere edilebilmekte ve sözleşmelerde farklılıklar gözlenmektedir. Tüm koşullar her firma için ayrı şekilde yapılan sözleşmeler ile farklı farklı ve gizli bir şekilde belirlenmektedir.

Tüm bu koşullarda Kübalı firmalarla iletişimde e-posta yolu en kolay iletişim aracı olmaktadır. Yetkililerle doğrudan İngilizce veya İspanyolca (tercih edilmektedir) e-posta yolu ile iletişime geçebilirsiniz. Ancak internet problemleri veya yoğunluk nedeniyle cevap veremedikleri durumlarda gözlemlenmektedir.

Herhangi bir Türk Firması Küba'da ticari işlemlerini başlatmak ve herhangi bir Kübalı firmanın ihale duyurusunu yapacağı listesine girmek için aşağıdaki şu adımları tamamlanması gerekmektedir:

- İletişime geçeceğiniz herhangi bir Kübalı Firmaya e-posta aracılığı ile İngilizce veya İspanyolca (tercih sebebidir) şirket profilinizin (web sayfanızın adresi de olabilir) en kısa sürede gönderilmesi (genellikle internet hizmetinin zayıflığından dolayı eklerin 2 MB'ı geçmemesine özen gösterilmesi önerilmektedir),
- Şirketinize ait her türlü belgenizin Türkiye'deki Yeminli Tercümanlık Büroları vasıtasıyla İspanyolca 'ya çevrilip, Küba'nın Ankara Büyükelçiliğine onaylatılması (bu belgelerin neler olduğu, sayfa başına fiyatlar vs. yine Ankara Küba Elçiliği Ticari Vize kısmından, (<https://www.vizemerkezi.com/kuba/hakkinda/kuba-ankara-buyukelciligi/>), öğrenebilirsiniz),
- Daha sonra şirket belgelerinizin orijinallerinin, Küba'daki bağlantı kurduğunuz firmanın adresine DHL ile iletilmesi veya doğrudan elden teslim edilmesi,

- Kübalı firmanın söz konusu Şirket Belgeleriniz ile Küba Dış Ticaret ve Yatırımlar Bakanlığı'na (MINCEX) başvurarak İthalat izniniz sağlayacak şekilde bir Kod alarak, onaylatılması gerekmektedir.
- Bu onayın alınması süreci 7 gün ile 1 ay arasında olabilmektedir. MINCEX tarafından verilen Kod alındıktan sonra sizin Küba'da ihracat ve/veya ithalat yapabilmeniz için ön onay alınmış olmaktadır. Daha sonra, tüm Kübalı Firmaların “ihale listelerin”e bu Kod yardımıyla girilebilir, onların talep etmeleri halinde ihale teklifleri verilebilir. Bağlantılı olduğunuz Kübalı firma tarafından size ihale sürecine katılımınız bildirildikten sonra karşılıklı müzakereler ile sözleşme imzalanmaktadır. Sözleşmelere Kübalı taraf bağlı kalırken, yıllar itibarıyla Kübalı firma ile sürekli iş yapmanız halinde (her yıl sözleşmeler yenileniyor) güven ve sadakat oluşmaktadır. Adeta yabancı firmalar bir değerlendirmeye tabi tutuluyor ve belli bir ticaret hacmine ulaşıldıktan sonra (gelir kaydediliyor) söz konusu yabancı firmanın Küba’da ofis açma izni de sağlanabilmektedir.

Küba’da ofisleri bulunan yabancı şirketler ticari ilişkilerini geliştirmekte kolaylık yaşasa da doğrudan bir anlaşmanın imzalanmasında yetkili olamazlar.

Yabancı şirketler Küba ticaret odasınca önerilen yerel şirketlerle, herhangi bir arabuluculuk hizmeti almaksızın, doğrudan iletişim kurabilir, teklifler sunabilir veya herhangi yetkili danışmanlık firmasından hizmet satın alabilirler. Aynı iletişim, kataloglar veya diğer örnek biçimdeki iletişim araçları ile de gerçekleştirilebilir.

Türk işadamları, faaliyet için akredite oldukları sektörde şirketlerle ticarileştirmek amacıyla herhangi bir hükümet iznine gerek duymadan, doğrudan ticari ilişkilerini sürdürebilirler.

Ulusal topraklarda ticaret işlemleri bir Küba ithalat şirketi veya ticaret acentesi aracılığıyla yapılabilir.

MINCEX tarafından öngörülen düzenlemeye göre, Küba tüzel kişiliği alındıktan üç yıl sonra yabancı sermayeli şirket, yılda en az 500 bin ABD Doları'ndan az olmayan bir iş hacmine sahip olmak üzere bir şube açmak için Küba Cumhuriyeti Ticaret Odası'na başvurabilir. Ülkeye girişte yabancılar 5.000 Avroya kadarki parayı beyan etmek zorunda değildir.

KÜBA CUMHURİYETİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Siyasi ve İdari Yapı

Küba’da devlet rejimi komünizm olup, ülkedeki tek siyasi parti Küba Komünist Partisi’dir (KKP). 2018 Nisan ayında gerçekleştirilen seçimlerde daha evvel Devlet Başkan Yardımcılığı görevini yürüten Miguel Diaz-Canel Devlet Başkanlığı görevine gelmiştir. Komünist Partisi Birinci Sekreterliğini ise halen Raul Castro yürütmektedir. 24 Şubat 2019 tarihinde yapılan referandumda kabul edilen Küba’nın Yeni Anayasası 10 Nisan 2019 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Anayasa değişikliği çerçevesinde oluşturulan Başbakanlık makamına Manuel Marrero Cruz getirilmiştir.

Nüfus ve İstihdam

Küba'nın nüfusu 10,5 milyon olup; oldukça karmaşık bir yapı gösteren nüfusu, geçmiş yüzyıllarda adaya değişik etnik toplulukların yerleşmesinin ürünüdür. Kolomb öncesi dönemde

sayıları 80-100 bin arası olan ada yerlilerinden, günümüzde yalnızca adanın doğu ucunda yaşayan birkaç aile kalmıştır. Küba nüfusunun % 51'i Mulattolar (Avrupalı ve Afrikalıların karışımı), % 37'si beyazlar, % 11'i siyahlar ve % 1'i de Çinlilerden oluşmaktadır.

Doğal Kaynaklar ve Çevre

Ülkenin en gelişmiş sektörleri turizm, tarım (özellikle şeker) ve madenciliktir (özellikle nikel). Küba, Dünya'nın en büyük nikel üretici ve tedarikçisi olup; dünya nikel üretiminin% 6,4'nü, kobalt üretiminin de % 10 nu gerçekleştirmektedir.

Temel Ekonomik Göstergeler

	2020 ^a	2021 ^a	2022 ^a	2023 ^b	2024 ^c	2025 ^c	2026 ^c
Nominal GSYİH (milyon \$)	107,352	22,717	26,393	26,961	28,904	30,548	32,356
Reel GSYİH artış oranı (%)	-10.9	1.3	1.8	-1.9	1.2	2.0	2.1
Kişi Başı GSYİH \$	12,570	13,390	14,880	15,440	16,420	17,310	18,170
Döviz kuru CUC: US \$	1.00	24.00	24.00	24.00	24.00	60.00	75.00
Tüketici Fiyat Enflasyonu (yılsonu; %)	18.5	77.3	39.1	31.3	29.1	6.1	7.7
Nüfus (milyon)	11.3	11.2	11.0	10.8	10.6	10.5	10.4

^a ^b EIU tahmini ^c EIU projeksiyonu

Kaynak: Economist Intelligence Unit, Eylül 2024)

Küba ekonomisi sosyalist ilkelere dayanan devlet kontrollü bir planlı ekonomidir. Son yıllarda özel sektör yatırımları artmakla beraber üretim araçlarının büyük bir kısmı devlet tarafından işletilir. Ülkede iş gücünün % 21'i tarım sektöründe çalışmaktadır. Şeker kamışı, tütün, turuncgiller, kahve ve pirinç önemli üretim ve ihracat kalemlerindendir. Özellikle nikel ve şeker fiyatlarındaki küresel düşüş ülkenin ihracat gelirini oldukça olumsuz etkilemiştir. Sosyalist rejimde özellikle önem verilen balıkçılık ve hayvancılık hala önemli üretim kalemleri arasında yer almaktadır. Ancak, ülkenin gıda ihtiyacının % 80'i ithalatla karşılanmaktadır. Yabancı şirketler ancak Küba devlet şirketleriyle ortak şirketler kurarak ülkede yatırım yapabilmektedir. Küba'daki yabancı yatırımların %25'i İspanya, %15'i Venezuela, %14'ü Kanada ve %11'i İtalyan firmalarınca gerçekleştirilmektedir. Üretimin büyük bir kısmı hükümet kuruluşları tarafından gerçekleştirilmekte olup, çalışanların büyük bir kısmı devlet memuru statüsündedir. Ancak, son yıllarda Komünist Parti, özel sektör kuruluşlarını desteklemektedir. Küba hükümeti vatandaşları için malların büyük bir kısmının fiyatlarını belirlemekte ve gıda tüketimini de yiyecek karnesine bağlamaktadır.

Küba Cumhuriyeti Devleti'nde ekonominin parasal birliğe kavuşturulması fikri yıllarca en üst düzey yönetim çevrelerince bir politika olarak dile getirilmiştir. Küba İç Ticaret Bakan Yardımcısı Sn. Miriam Pérez'in, 2020 yılı Mart ayı başında yaptığı bir açıklamada; iki para birimin tek bir para birimine dönüştürülmesinin (CUP-konvertibl olmayan Küba pezosu ve CUC-konvertibl Küba pezosu), CUC biriminin tedavülden kaldırılması ve yerine CUP kullanılması uygulamasının en kısa sürede hayata geçirileceği ve söz konusu uygulamanın öncelikle pilot uygulama olarak 7000 den fazla devlet sektörüne ait restoran, bar ve lokallerde de uygulanmaya başlanacağını ve giderek yaygınlaştırılacağını duyurmuştur. Ayrıca, Küba Dışişleri Bakanı Sn. Bruno Rodríguez Parrilla'nın sosyal medya ve resmi basına verdiği demeçlerinde, konu hakkında

halka yeni parasal düzen sürecinin ülkede ekonomik ve sosyal modelin güncellenmesiyle daha iyi sonuçlar doğuracağına ilişkin güvence vermiştir.

16-17 Aralık 2020 tarihlerinde Küba Komünist Partisi (KKP) Merkez Komitesi Birinci Sekreteri ve Silahlı Kuvvetler Komutanı Raul Castro Ruz ile Devlet Başkanı Miguel Diaz-Canel'in katılımlarıyla gerçekleştirilen Küba Halkın Gücü Ulusal Parlamentosu'nun (ANPP) 9. Yasama Dönemi 6. olağan oturumunda CUC ve CUP para birimlerinin 1 Ocak 2021 tarihi itibarıyla birleştirilmesine karar verilmesinin ülkedeki parasal ve finansal düzen bağlamında önemli bir adım teşkil ettiği vurgulanmıştır.

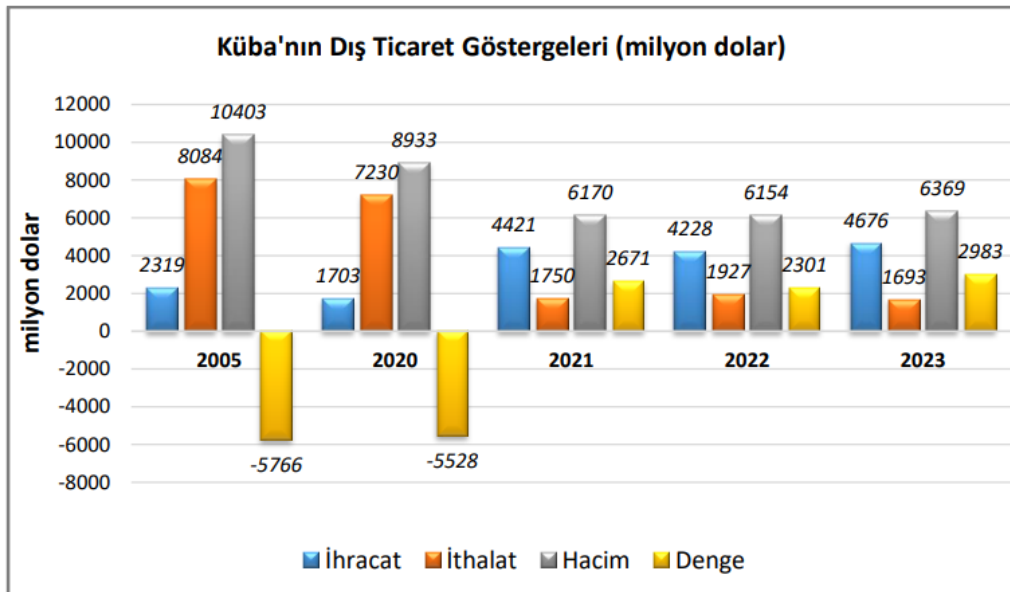
1 Ocak 2021 tarihinde Küba basınında yer alan haberlerde daha önce Kübalı üst düzey yetkililer tarafından duyurulduğu üzere, parasal birleşme süreci ile birlikte temelde parasal konularda takas ikiliğinin ortadan kaldırılmasının, maaş ve emekli maaşlarının reformunu sağlanmasının, gereksiz ve karşılıksız aşırı sübvansiyonların ortadan kaldırılmasının hedeflendiği vurgulanmıştır. Küba Merkez Bankası'ndan sorumlu (BCC) Bakanı Marta Sabina Wilson González'ın 4 Ocak 2021 tarihinde medyaya yapılan açıklamalarında para biri Konvertibl Küba Pesosu-CUC'nun 6 ay içinde tümüyle tedavülden kaldırılacağı ve bu süre içerisinde tüm resmi döviz bürolarında (CADECA) ve devlet bankalarında geçmişte olduğu gibi 1 CUC=24 CUP oranında bozdurulabileceği ve aynı zamanda konvertibl yabancı paralar karşısında konvertibl olmayan Küba pesosu-CUP'nun artık konvertibl olacağını bildirmiştir.

Dış Ticaret

Küba'nın 2021 yılında ihracatı 4,4 milyar dolar, ithalatı da 1,7 milyar dolar olmuştur. 2022 yılında ihracatı 4,2 milyar dolar, ithalatı 1,9 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. 2023 yılında Küba'nın ihracatının 1.6 milyar dolar ithalatının da 4,7 milyar dolar olarak gerçekleştiği tahmin edilmektedir. (Trademap)

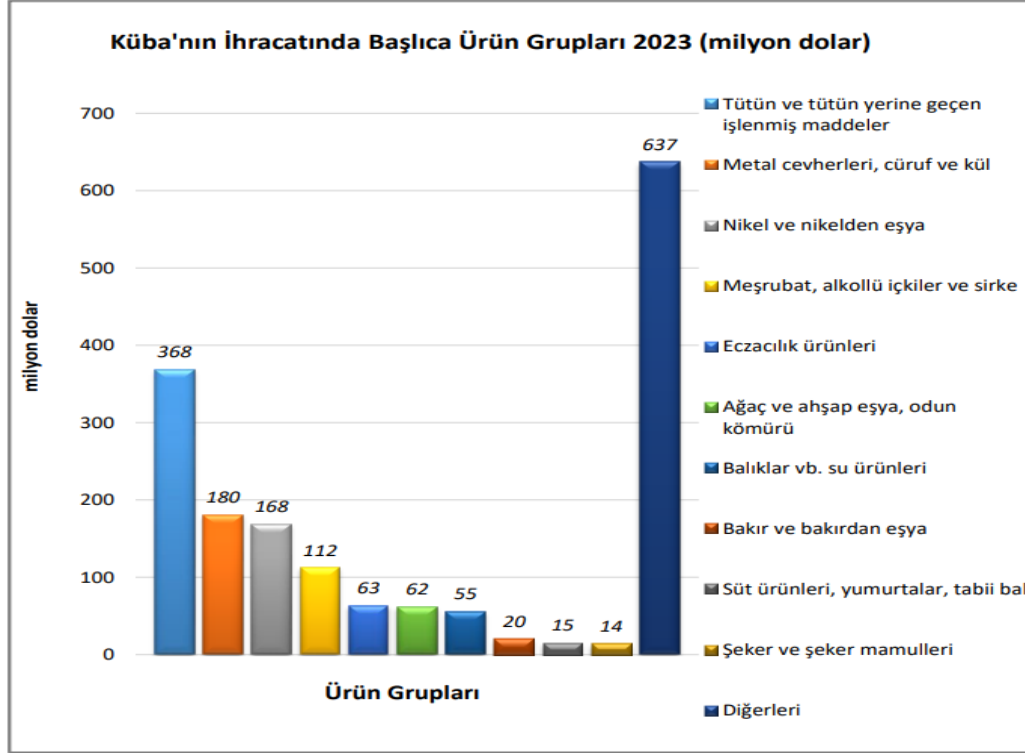
İhracatında başlıca ürünler tütün, pancar şekeri, nikel, etil alkol ve alkollü içkiler, çinko cevherleridir.

Ülkenin Dış Ticareti

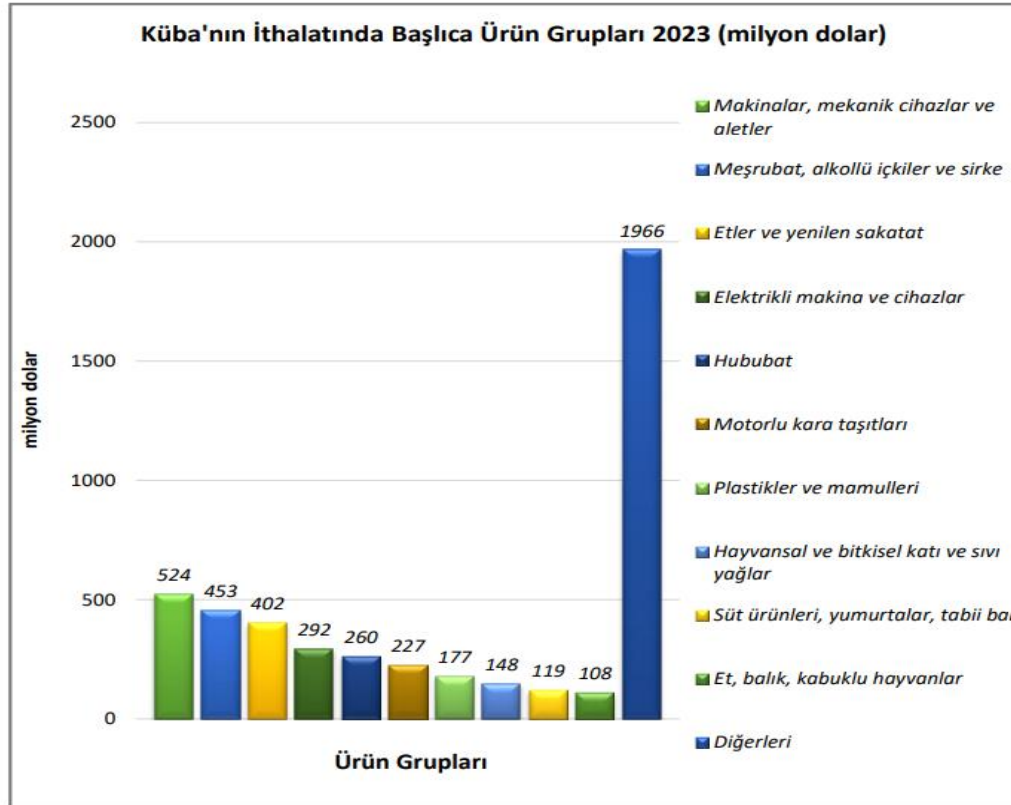
Kaynak: Trademap

Başlıca Ürünler İtibarı ile Dış Ticaret
İhracat

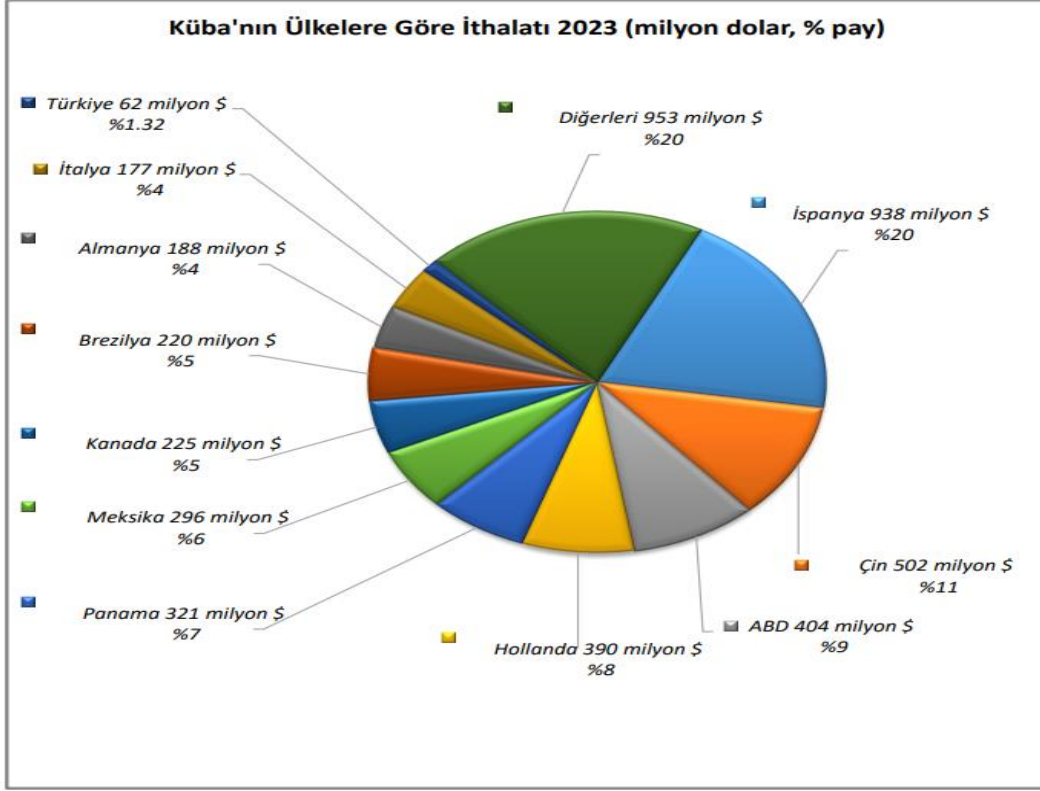
Kaynak:Trademap

İthalat

Kaynak:Trademap

İthalat

Kaynak: Trademap

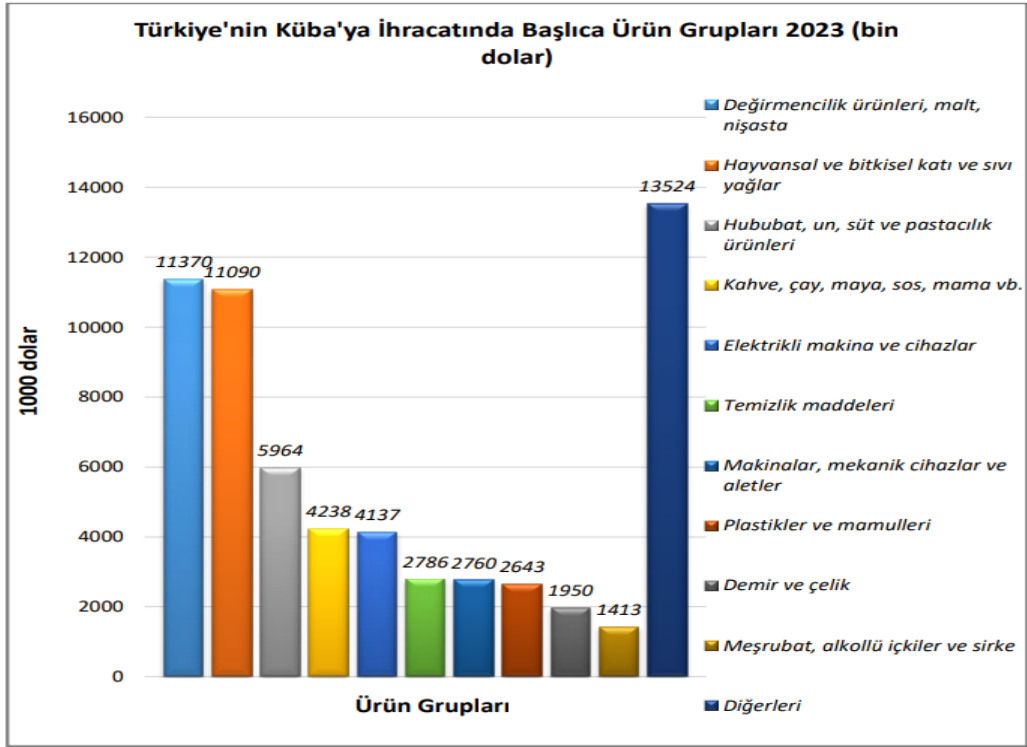
Türkiye ile Ticaret

ABD'nin Küba'ya uyguladığı ticari ambargo nedeniyle Küba ekonomisinde yaşanan zorluklar, Küba'nın ekonomik ve siyasi yapısı ve iki ülke arasındaki coğrafi uzaklık gibi etkenler, Küba ile ticaretimizin yıllar itibarıyla düşük seviyelerde seyretmesine neden olmuştur.

2019 yılında ihracatımız bir önceki yılın aynı dönemine göre yaklaşık %34 oranında artışla 42,8 milyon dolar olmuş, Küba'dan ithalatımız da 12 milyon dolara yükselmiştir. Küba ile olan dış ticaret hacmimizde 2019 yılında 55 milyon dolarla dikkat çeken bir artış olduğu görülmektedir.

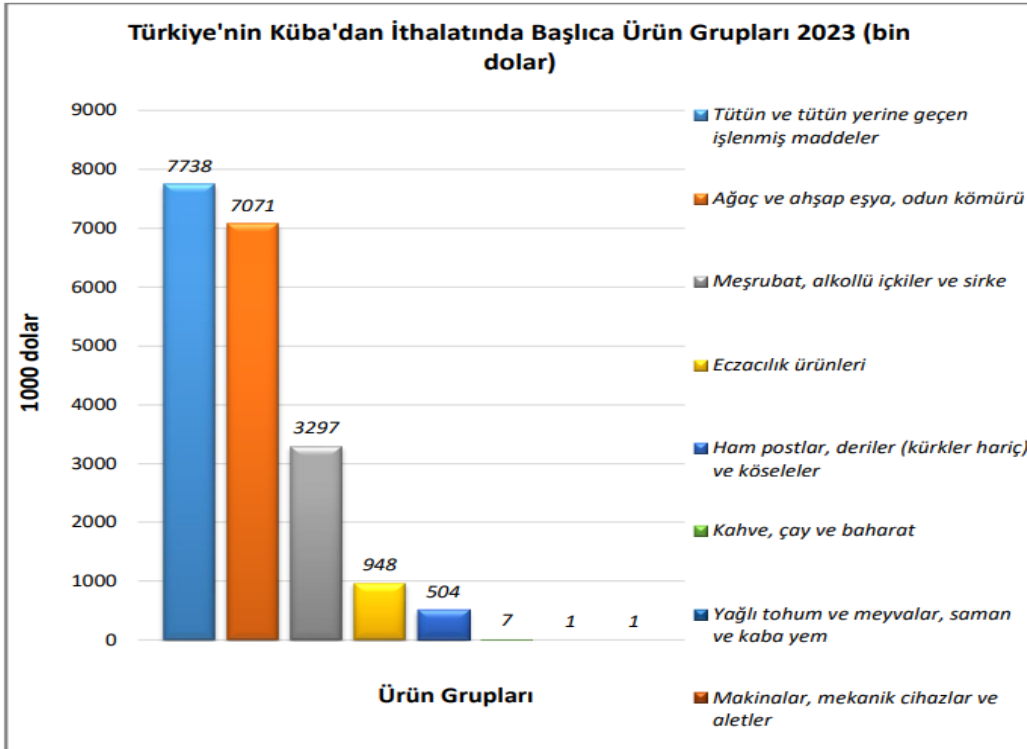
2020 yılında Küba ile olan dış ticaret hacmi pandemi nedeniyle 38 milyon dolara gerilemiştir. 2020 yılında Küba'ya olan ihracatımız % 48 azalarak 25 milyon dolar olmuştur. 2021 yılında ise Küba ile olan dış ticaret hacmi artış göstererek 41 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. İkili ticaretimizin daha da geliştirilebilmesi ve ihracat ürünlerinin çeşitlendirilebilmesi adına, Küba tarafıyla yeni iş birliği alanlarının istişare edilmesinin önem arz ettiği değerlendirilmektedir. Özellikle sağlık sektöründe yapılacak yeni ortak projeler ile ikili ticari ilişkilerimizin daha büyük bir ivme ile atılım yapacağı düşünülmektedir. 2023 yılında ise Küba ile olan dış ticaret hacmi 81 milyon dolar olmuş, Küba'ya olan ihracatımız bir önceki yıla göre % 67,5 artarak 62 milyon dolara ulaşmıştır. Küba'ya olan ihracatımızda ilk sırada buğday unu yer almakta, bunu soya yağı ve fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş), makarnalar ve kuskus, gıda müstahzarları, bitkisel yağlar, temizlik malzemeleri ve tatlı bisküvi ve gofretler takip etmektedir.

Türkiye'nin Küba'ya İhracatında Başlıca Ürünler

Kaynak: Trademap

Türkiye'nin Küba'dan İthalatında Başlıca Ürünler

Kaynak: <https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/karayipler/kuba/genel-bilgiler>